

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

МАТЕРІАЛИ
XI Міжнародної науково-практичної конференції
(12 листопада 2021 року, м. Одеса)

Одеса
Фенікс
2021

УДК 347.965.9

A28

Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(№ 3 від 4 листопада 2021 р.)

Редакційна колегія:

завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури Бакаянова Н. М. (голова)

доцент Хижняк Є. С.

доцент Свида О. Г.

доцент Ковальчук І. С.

доцент Кубасенко А. В.

доцент Храпенко О. О.

доцент Кісліцина І. О.

доцент Кравченко М. О.

старший викладач Нестерчук Л. П.

старший викладач Курганський О. В.

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матер.
A28 XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 12 листопада 2021 р.) /
редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.) та ін. – Одеса : Фенікс, 2021. –
672 с.

ISBN 978-966-928-734-2

У збірнику містяться матеріали доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 12 листопада 2021 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені реформуванню адвокатури та сфери надання професійної правничої допомоги, історико-правовим питанням діяльності адвокатури, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, питанням професійної етики та дисциплінарної відповідальності адвокатів, зарубіжному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965.9

ISBN 978-966-928-734-2

© ПП «Фенікс», оформлення, 2021

© НУ «Одеська юридична академія», 2021

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» С. В. КІВАЛОВА	3
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ, РАДИ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ Л. П. ІЗОВІТОВОЇ	5
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ А. Є. КОСТИНА .	7

Секція 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Баранов О. О. ЗМІНА ПАРАДИГМИ ПРАВОСУДДЯ: РОЛЬ АДВОКАТУРИ У ВПРОВАДЖЕННІ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ	9
Бедь В. В., Пайда О. М., Бедь Ю. В. ПРАВОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА АДВОКАТСЬКОЇ ПРАКТИКИ	14
Булик А. О. СТАТУС АДВОКАТА В УКРАЇНІ: ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ТА РЕАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ	19
Вільчик Т. Б. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	24
Гвоздій В. А. РОЛЬ АДВОКАТІВ У ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ	30
Заборовський В. В. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ АДВОКАТА ЗІ СВОЇМ КЛІЄНТОМ	33
Ковальчук І. С. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ АДВОКАТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ СПРИЧИНЕНОЇ COVID-19	36
Козлов О. О. ГАРАНТІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ПОСТРАДІАНСЬКИХ КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	39
Кравченко М. О. РОЛЬ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК АДВОКАТА У ЗДІЙСНЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	44

Секція 3

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Бакаянова Н. М. ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОМІЧНИКА АДВОКАТА ТА СТАЖИСТА АДВОКАТА	328
Долинська М. С. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИМОГ ДО ЗДОБУТТЯ ПОСАДИ АДВОКАТА ТА НОТАРІУСА В УКРАЇНІ	339
Каденко О. О. ДО ПИТАННЯ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ	343
Пушкар С. І. УЧАСТЬ АДВОКАТУРИ У СТВЕРДЖЕННІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ	349
Гресько Б. Ю. АДВОКАТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	354
Дрозд К. С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ	357
Журавльова Т. Є. ПОМІЧНИК АДВОКАТА: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПОРАДИ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	361
Кармолін Л. М. ДОСТУП ДО ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ	364
Кльоб К. І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДВОКАТІВ В УКРАЇНІ	367
Ковалевский Е. С. О РОЛИ ОРГАНОВ АДВОКАТСЬКОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ПРЕДУПРЕЖДЕНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕФОРМАЦИИ АДВОКАТОВ	370
Костешький Д. В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	372
Лсшан А. Г. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ СТАЖУВАННЯ В АДВОКАТУРІ	377
Мовчан І. С. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ	381
Нейкова В. М. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «АДВОКАТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ»	383
Новак С. О. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАБУТТЯ СТАТУСУ АДВОКАТА ДІЮЧИМИ ПРОКУРОРАМИ	385
Оглу Р. В. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІН У ПОРЯДКУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДВОКАТІВ	389

Наукове видання

**АДВОКАТУРА:
МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ**

МАТЕРІАЛИ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

(м. Одеса, 12 листопада 2021 р.)

Голова редакційної колегії – Н. М. Бакаянова

Підписано до друку 6.11.2021. Формат 60х84/16. Ум
друк. арк. 41,85. Наклад 100 прим. Зам. № 2111-01.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.

Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160

e-mail: fenix-izd@ukr.net

www.feniksbooks.com

особи та є безстроковими. Аналогічно свідоцтво право на зайняття нотаріальною діяльністю є безстроковим.

Таким чином, основні вимоги до посади адвоката та нотаріуса є дуже подібними. При цьому зауважуємо, що на нашу думку, вимоги до посади нотаріуса є більш складними.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру: Закон України від 19 грудня 1992 року № 2887-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 9. Ст. 62.
2. Про нотаріат: Закон України від 02 вересня 1993 року. № 3425-XII Відомості Верховної Ради України. 1993. № 39. Ст. 383.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст. 282.
4. Долинська М. С. Реалізація права на працю в процесі здійснення незалежної професійної діяльності. Міжнародно-правове та національне регулювання реалізації прав у сфері праці: теоретико-прикладні проблеми: колективна монографія / Н. П. Мокрицька, Р. Я. Бутинська та ін.; за заг. ред. д. ю. н. М. С. Долинської. Львів: ЛьвДУВС, 2021. С. 70-122.
5. Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат» щодо усунення законодавчих колізій та прогалин: Закон України від 14 липня 2020 року. № 775-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 48, ст. 433.

Каденко О. О.

*аспірант кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури*

*Національного університету «Одеська юридична академія»,
адвокат, член Ради адвокатів України, заслужений юрист України*

ДО ПИТАННЯ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

На національному рівні регуляторні завдання покладаються насамперед на державу, яка ухвалює й забезпечує виконання норм законодавства, натомість, значна частина регламентації регулювання адвокатської діяльності делегована безпосередньо адвокатурі, яка є незалежним, саморегульованим професійним інститутом [1, с. 78].

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ), яка об'єднує всіх адвокатів та представляє адвокатуру у відносинах з усіма зовнішніми суб'єктами [2], здійснює означену регламентацію, що виражається у нормативному забезпеченні власної діяльності, а також діяльності своїх членів – адвокатів у спосіб створення обов'язкових до виконання правил поведінки, закріплених у відповідних корпоративних нормах.

Держава санкціонує такий стан речей та наділяє органи адвокатського самоврядування необхідними для корпоративної нормотворчості повноваженнями.

Відповідно до статей 54, 55, 57 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2], корпоративна нормотворчість НААУ опосередкована діяльністю органів адвокатського самоврядування, через які вона діє. Зазначене впливає на розуміння змісту такої її діяльності.

Так, в науці під корпоративною нормотворчістю розуміють діяльність компетентних осіб і органів управління організації, що перебувають з нею в стосунках формалізованої або неформалізованої участі з формування, створення, зміни та припинення норм права, що регулюють корпоративні правовідносини та діють щодо її учасників та / або третіх осіб [3, с. 107].

Однак, враховуючи означену вище специфіку діяльності НААУ, пропонуємо її нормотворчість визначити як передбачену законом самоврядну діяльність органів адвокатського самоврядування зі створення, зміни та припинення норм права, що регулюють правовідносини у сфері адвокатського самоврядування та здійснення адвокатської діяльності, є обов'язковими для виконання та забезпечуються заходами дисциплінарного характеру.

Основними «законотворцями» адвокатури є Рада адвокатів України (далі – РАУ) і з'їзд адвокатів України [1, с. 135]: за період з 2012 до 2020 рік включно РАУ прийнято 1739 рішень, з'їздами адвокатів України – 190 рішень [4, с. 191].

Водночас, жодної загальнодоступної бази даних, яка б містила об'єктивні вичерпні відомості про такі рішення, немає. Відсутня

така інформація і щодо рішень регіональних органів адвокатського самоврядування, які, здійснюючи нормотворчу діяльність щодо адвокатів, адреса робочого місця яких знаходиться у відповідному регіоні, створюють регіональні правила корпоративної поведінки [5; 6].

Наявний на веб-сайті НААУ функціонал щодо актів НААУ дозволяє стверджувати, що відповідний програмний продукт містить опції систематизації за категоріями і за часом прийняття актів лише вищих органів адвокатського самоврядування.

Однак, по-перше, через те, що опубліковано (поміщено до такої електронної бази) лише частину актів НААУ, такі критерії систематизації не спроможні дати об'єктивних результатів. По-друге, технічне угруповання актів НААУ за двома вказаними критеріями, за умови опрацювання всіх таких актів, спроможне полегшити роботу з ними, однак не розв'язує змістовних проблем, які породжені відсутністю роботи з систематизації, як процесу усвідомленої їх уніфікації, упорядкування та удосконалення.

Для цілей цього процесу пропонуємо акти НААУ класифікувати за зовнішньою формою виразу; за суб'єктом їх прийняття; за колом осіб, на які розповсюджується їх дія; за способом формування.

Зокрема, за зовнішньою формою акти НААУ бувають такі: інструкції, накази, положення, порядки, програми, правила, регламенти, роз'яснення.

За суб'єктами прийняття акти НААУ поділяються на акти, прийняті вищими (центральною) органами адвокатського самоврядування (РАУ та з'їздом адвокатів України), та акти, прийняті регіональними органами адвокатського самоврядування (радами адвокатів регіону та конференціями адвокатів регіону).

За колом осіб, на які розповсюджується регуляторна дія актів НААУ, вони поділяються на ті, які адресовані членам НААУ (тобто, мають корпоративний характер, наприклад, Положення про ордер на надання правової (правничої) допомоги, затверджене рішенням РАУ № 41 від 12.04.2019 року [7]), і ті, які адресовані колу осіб, що не обмежено членством в НААУ (мають загальний характер, наприклад, рішення РАУ «Про встановлення плати за організаційне забезпечен-

ня розгляду заяв (скарг) до кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури» № 37 від 18.06.2020 року [8]).

За способом формування акти НААУ бувають нормативні (наприклад, Порядок підвищення кваліфікації адвокатами України, затверджений рішенням РАУ № 63 від 03.07.2021 року [9]), договірні (наприклад, Меморандум про співпрацю між Комітетом Верховної ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування та Національною асоціацією адвокатів України від 30.07.2021 року [10]) та прецедентні (наприклад, рішення РАУ «Про розгляд листів з питань щодо порушення гарантій адвокатської діяльності, втручання та перешкод у здійсненні адвокатської діяльності та оплати за організаційно-технічне забезпечення розгляду заяви (скарги) на поведінку адвоката, яка може бути підставою для притягнення його до дисциплінарної відповідальності» № від 121 від 15.11.2019 року [11]).

Крім цього, за сферою дії акти НААУ, як і будь-які інші правові акти, можна поділити на загальні, спеціальні і локальні; за характером волевиявлення – акти встановлення, акти зміни і акти скасування; за ступенем загальності – загальні і конкретні; за часом дії – визначено-строкові і невизначено-строкові; за обсягом та характером дії – акти загальної дії, акти обмеженої дії та акти виняткової дії тощо [12].

Окремо слід зазначити про вид актів НААУ, які формально не є актами, прийнятими асоціацією адвокатів у встановленій для органів адвокатського самоврядування процедурі, а прийняті окремими посадовими особами НААУ та органів адвокатського самоврядування, а також утворень НААУ і регулюють сфери суспільних відносин тотожні або суміжні із тими, що регулюються актами НААУ і відіграють роль квазікорпоративних актів (наприклад, Положення про Комітети Національної асоціації адвокатів України, затверджене розпорядженням голови НААУ, РАУ № 110 від 13.07.2021 року [13]). За умови делегування органами адвокатського самоврядування своїх повноважень щодо нормотворчості окремим особам – суб'єктам

правотворчості, акти НААУ за цим критерієм можна поділити на ті, які приймають колегіально і ті, які приймаються одноосібно. В інших випадках, одноосібно прийняті акти, які регулюють суспільні відносини у сфері діяльності адвокатів та НААУ, слід віднести до квазікорпоративних.

Така та інші види класифікацій актів НААУ дозволяють виявити як особливості, притаманні цим актам, що проявляються яскравіше під час їх детального аналізу, так і існуючі проблеми, які зустрічаються в корпоративній нормотворчості, нормотворчі помилки при визначенні форми чи змісту акту НААУ.

Отже, НААУ активно здійснює нормотворчу діяльність, яка є санкціонованим державою видом корпоративної саморегуляції. Основними недоліками такої діяльності та її результатів є відсутність у загальному доступі систематизованої бази всіх актів НААУ, включно з актами регіональних органів адвокатського самоврядування, а також відсутність стратегічного бачення щодо її удосконалення.

Вважаємо, що обов'язковим елементом становлення НААУ, як успішної корпорації, є організація роботи з систематизації, уніфікації та належного оприлюднення результатів власної нормотворчої діяльності з покладенням такої роботи на РАУ Секретаріат НААУ, РАУ, профільні комітети та інші утворення НААУ.

Список використаної літератури:

1. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10. Харків, 2021. 535 с.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 року № 5076-VI // Голос України. 2012. №№ 148-149.
3. Петровська О. К. Корпоративна нормотворчість: загальнотеоретичний аспект. дис. ... докт. філософ. 081 Право, Харків, 2020. 242 с.
4. Звіт НААУ за 2020 рік. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/news/zvity/UNBA_ANNUAL_REPORT_2020.pdf.
5. Радою адвокатів Рівненської області затверджено типовий індивідуальний план проходження стажування (заголовок з екрану). URL: <http://raro.in.ua/dostup-do-profesii/stazhuvannia>.
6. Шановні адвокати! Рада адвокатів Одеської області 15.04.2020 року на своєму засіданні прийняла рішення про надання адвокатам, діяльність яких не зупинена на день прийняття рішення,

одноразової матеріальної допомоги у зв'язку з пандемією COVID-19 та відсутністю у значної частини адвокатів можливості отримувати винагороду за здійснення адвокатської діяльності, у розмірі 1000 (одна тисяча) гривень 00 коп (заголовок з екрану). URL: <http://unba.odessa.ua/shanovni-advokaty-rada-advokativ-odeskoyi-oblasti-15-04-2020-roku-na-svoyemu-zasidanni-pryjnyala-rishennya-pro-nadannya-advokatam-diyalnist-yakyh-ne-zupynena-na-den-pryjnyattya-rishennya-odnorazovoyi/>.

7. Положення про ордер на надання правової (правничої) допомоги, затверджене рішенням Ради адвокатів України № 41 від 12.04.2019 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2021-09-11-polozhennya-107_617fb920d0588.pdf.

8. Рішення Ради адвокатів України «Про встановлення плати за організаційне забезпечення розгляду заяв (скарг) до кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури» № 37 від 18.06.2020 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2020-06-18-r-shennya-rau-37_5ef4903adf787.pdf.

9. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (нова редакція), затверджений рішенням Ради адвокатів України від 03.07.2021 року № 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr063871-21#Text>.

10. Меморандум про співпрацю між Комітетом Верховної ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування та Національною асоціацією адвокатів України від 30.07.2021 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Rishennya/Memorandum_Komitet%20R_30%2007%202021.pdf.

11. Рішення Ради адвокатів України «Про розгляд листів з питань щодо порушення гарантій адвокатської діяльності, втручання та перешкод у здійсненні адвокатської діяльності та оплати за організаційно-технічне забезпечення розгляду заяви (скарги) на поведінку адвоката, яка може бути підставою для притягнення його до дисциплінарної відповідальності» № від 121 від 15.11.2019 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-11-15-r-shennya-rau-121_5def738231f19.pdf.

12. І.О. Кудрявцев. Класифікація підзаконних нормативно-правових актів. Правова держава. – 2017. – Вип. 25. – С. 7-13.

13. Положення про Комітети Національної асоціації адвокатів України, затверджене розпорядженням голови НААУ, РАУ від 13.07.2021 року № 110. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%B8_%D0%9D%D0%90%D0%90%D0%A3_%D0%B2%D1%96%D0%B4_13_07_21.pdf.